









DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA  
**C O R D I S**  
**M O R B O S P R O P R I O S**  
IN TABVLA EXHIBENS.

---

QVAM  
FAVENTE SVMMO NVMINE  
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE  
PRAESIDE  
VIRO EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO DOCTISSIMO  
**DN. FRID. CHRIST. IVNCKERO**  
PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORE  
HVIVSQVE PROFESSORE PVBL. ORDIN. PAEDAGOGII REGII  
AC ORPHANOTROPHEI HALENS. MEDICO  
PRACTICO CONSTITVTO

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRO

**GRADV DOCTORIS**

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS  
MORE MAIORVM RITE OBTINENDIS

D. XXIII. FEBR. A. S. R. M D C C L X I I I .

PLACIDAE ERVDITORVM DISQVVSITIONI SVBMITTIT

A V C T O R

**GEORG CHRISTIAN BÖCKMANN**

FLENOPOLITANVS.

HALAE AD SALAM AERE SCHNEIDERIANO.

NO. 12  
M. O. R. B. O. N. P. R. O. K. I. S.  
IN T. A. M. A. T. H. E. S.

CONS. M. A. G. I. S. T. R. A. T. I. O. N. I. S.

DR. FRID. CHRIST. WAGNER

IN ALTA RIGIA FIDELITATE

IN ALTA RIGIA FIDELITATE

GEOR. CHRIST. WAGNER





§. I.



i viscerum humani corporis vllum prae reliquis nobilissimum dici meretur, cor id esse, facile nobiscum fatebitur, qui prima tantum artis medicae elementa extremis, quod aiunt, labris degustare non dedignatus fuerit. Nam adeo mirifica huius organi reperitur structura & necessaria obseruatur actio, vt leuissima eius laesio nequeat non grauissimos inferre morbos. Quo magis fontica autem, consensu omnium Medicorum, reputantur damna ex huius nobilissimi visceris malis in corpus reduntantia, eo diligentiore postulant



lant inquisitionem cordis adfectus. Duplicis vero in genere indolis sunt huius principalis organi morbi; alii communes, alii proprii. In plurimis scilicet morbis cor simul in consensum trahitur, adeo ut praeternaturalem intret motum: quo respectu e. g. amplissima febrium familia, ad cordis morbos numerari potest. Non enim fieri valet non, quin laesis maiori paullulum in gradu corporis partibus, laedatur simul primaria vitalis actio a corde dependens. Sed has communes afflictiones, in quibus dictum saepius viscus vel vna cum aliis humanae machinae organis afficitur, vel ex causis in fluidis vniuersaliter magis peccantibus aegrotat, in praesentiarum pertractare non animus est. Constituimus potius speciminis loco morbos cordis proprios seu illos, vbi hoc viscus ipsum praeternaturaliter constitutum deprehenditur, in praesenti dissertatione pro ingenii modulo disquirere. Summum Numen haec nostra conamina fortunata esse iubeat. Nos de reliquo ea spe solamur, Te, B. L. hunc conatum fauente animo fore accepturum, id quod humaniter rogamus.

## §. II.

Dum itaque morbos cordis proprios perlustrare propositum est, omnia illa non solum consideranda veniunt, quae statum praeternaturalem tam solidarum quam fluidarum





rum huius visceris partium inuoluunt, sed etiam situs praeternaturalis, deformis & monstrosa structura, nec non concretiones cordis cum partibus adiacentibus eatenus perpendi debent, quatenus schiema inducunt morbosum.

§. III.

Structuram cordis esse musculosam, ex fibris rectis, spiralis, arcuatis, obliquis & transuersis compositam, ramosisque appendicibus ita inter se coniunctam, ut nunquam absque laceratione separari possit, anatome euincit. Ideoque imprimis diiudicandum venit, an non cor iisdem morbis ac alii muscoli sit obnoxium. Nunc ex pathologia constat, musculos spasmis, conuulsionibus, rigiditate, ossificatione, atonia & paralyfi saepius laborare: in quantum itaque hi morbi de corde praedicari valeant, indagazione dignum putamus.

§. IV.

Admodum faciles sunt nonnulli in admittendo cordis spasmo, sicuti scripta quaedam academica probant: verum enim vero si rem penitus consideramus, vix ac ne vix quidem huic sententiae subscribere licebit. Intelligunt enim recentiores auctores sub vero spasmo constrictionem musculorum, quae immobilitatem membri adflieti simul in-



ducir: sed talem constrictionem de corde statuere duo grauiſſima argumenta prohibent. Primo immobilitas huius visceris etiam ad pauca tantummodo momenta durans, sine summa oeconomiae vitalis perturbatione, cogitari nequit. Deinde fasciculi fibrarum tam diuersam habent directionem, vt diuersa strata fibrosa in agendo sibi ipsis limites ponant ac spasticam contractionem impediunt. Ex contraria autem parte spasmus cordis probabilem reddit accusatio aegrotantium non infrequens, quod sensum dolorificum cor comprimenter perciperent, germ. sie fuhleren wie es das Herz ergreiffe und recht halte; sed in hac quaerela vel sensum constrictionis aliarum partium thoracis cum dolore huius visceris confundunt, vel si etiam in ipso corde ingrata contractio re vera sentitur, tamen nifus tantummodo spasticus & non verus perfectus spasmus concedi potest.

#### §. V.

Quod conuulsionem attinet, vtique asserimus, cor non solum posse, sed etiam actu saepius conuelli; quem admodum haec conuulsio sub nomine palpitationis in schola medica satis cognita est. Duplicis vero speciei palpitatio obseruatur, dum vel auriculae, vel ventriculi cordis talem exhibent. Prior species, quam nonnulli tremorem cordis vocant, fit ita, vt auriculae inter duas pulsationes ventriculorum



forum ordinarias motum extraordinarium subeant. Equidem ex physiologia cognitum est, auriculas in statu naturali sub diastole ventriculorum his sanguinem contractione adfundere, nullum vero motum ab extra percipiendum edere; in praesenti tamen casu praeternaturali modo se contrahunt & sensibilibiter palpirant. Ipfis ventriculis hanc palpitationem adscribi non posse, inde liquet, quia hi pulsationes ordinarias & praeternaturales tremulationes illico subsequentes vel potius intercedentes simul praestare nequeunt, dum contractionem suam in pulsatione ordinaria perfece-  
runt. Posterior palpitationis species vehemens, concussatoria & pulsativa deprehenditur, ac ab ipsis cordis ventriculis absolvitur. Actiones hae praeternaturales ventriculorum, ob copiam fibrarum robustarum, tanta vi peraguntur, vt non solum capilli capitis & indumenta, collo adiacentia, inde moueri videantur, ipseque pulsus vehemens in carpo percipiat, sed etiam pulsationes ab adstantibus audiri possint. Imo FORESTVS *Lib. 17. obseru. I.* refert palpitationem adeo vehementem, vt extra domum a transeuntibus auditu percipi potuerit. Plures etiam auctores, alias fide digni, renunciant palpitationem cum in gradum violentam, quae costas proxime adiacentes extra locum protrusisset, & plane effregisset: vid. STEPH. BLANCARDVS *in anatomia practica, obseru. VIII, pag. 13.* ANGEL. VICTORIVS *Conf. 97. pag. 415.*

SCHEN-



SCHENCKIUS *Lib. II. sub titulo de palpitat. pag. 275. seq.*  
 Sed recentiores obseruationes has relationes nondum confir-  
 mauerunt; quamquam igitur WINSLOW *Tom IV. Expos. anat. de la structure du corps humain, p. m. 109.* situm  
 apicis cordis adeo vicinum costis describit, vt eas attinge-  
 re valeat: tamen merito dubitamus, an vis huius allisionis  
 tanti valoris sit, qualis ad luxationem vel fracturam costarum  
 requiritur. Causae fontici huius mali sunt diuersae  
 & praecipuae sequentes: plethora commota, impetuosus  
 liquidi neruei influxus, obstructiones vasorum maiorum, vi-  
 tiosa conformatio auricularum vel ventriculorum, excrescen-  
 tiae, hydrops pericardii, aneurismata, reliquique morbi cor-  
 dis, postea pertractandi. Nimis sane longum esset, si mo-  
 dum fiendi, secundum quem dictae causae palpitationem  
 producant, specialius explicare vellem, sufficit notare, quod  
 omnes demum in eo inter se conueniant, vt vel ventricu-  
 los, vel auriculas cordis ad violentam contractionem subeun-  
 dam iritent.

#### §. VI.

Fibram muscularem vel nimis cohaerentem, vel ni-  
 mis laxam in statu praeternaturali saepius fieri, ex doctrina  
 pathologica patet. Si fibrae magis cohaerent, quam pro  
 naturali constitutione debebant, rigiditas oritur; illa contra  
 fibra-



fibrarum cohaesio, qua minori gradu combinatae sunt, quam ad sanitatem conuenit, opponitur praecedenti & nomine atoniae venit. Vtroque malo fibrae cordis etiam adfliguntur. Iam naturaliter pro diuersitate aetatis magnum discrimen obseruatur; per infantiam fibrae cordis sunt molles, flexibiles & delicatae; crescente aetate magis aridae, duraeque; in decrepita exsiccatae prorsus euadunt: adhuc magis vero praeternaturalis constitutio tam rigida, quam laxa, in sectionibus cadauerum admodum diuersa deprehenditur. E. g. BAGLIVIVS in *Operibus, edit. Lugduni MDCCX. pag. 414.* commemorat, se in nonagenario, naturali fere morte extincto, cor durum & exsiccatum adinstar tabulae inuenisse, quod cultro vix potuisset scindi. Plerumque rigiditas nimia morbosa successiue degenerat in cartilagineam & osseam naturam; sicuti de cordis ossificatione plura exempla relata dederunt BLANCARDVS l. c. *Obseruat. VIII.* nec non *Obseruat. XCIX.* A. BERNHARDVS WINKLERVS in *dissert. de lithiasi corporis humani.* Quamquam etiam nonnulli anatomicorum sint, qui vitiosam hanc degenerationem potius a liquidorum vitio, quam solidorum rigescencia oriri iudicant: probabiliter autem duplex hoc vitium simul ad indurationem perficiendam concurrat. Atonia cordis passim quoque ab auctoribus notata legitur, & imprimis LANCISIVS in *Tra-ctatu de subitaneis mortibus*, laxitatis huius visceris mentio-



tionem fecit. De reliquo habemus persuasum, rigiditatem & atoniam cordis multo frequentiores esse morbos, quam vulgo putatur.

§. VII.

Quando actio muscularis ob impeditum influxum liquidi vel neruei, vel arteriosi, vel vtriusque simul, nullo voluntatis nixu superanda perit, dicemus adesse paralyfin. Haec vel perfecta, vel imperfecta vocatur, prout motus ac sensus vel in totum vel ex parte sufflamantur. Si sanguis in venis maioribus cauis & pulmonalibus quocunque modo ita impeditur, vt ventriculos influere plane nequeat, paralyfis cordis quidem perfecta, sed subito lethalis originem sumit. Alteram vero paralyseos speciem cordi magis competere censemus, nimirum illam imperfectam, quae ab impedito fluidi neruei influxu dependet. Quando scilicet nerui a pari vago vel intercostali ad cor abeuntes, licet non insignes sint, vel obstruuntur, vel comprimuntur, actio cordis statim notabiliter debilitatur, id quod ligaturae horum neruorum in viuus animalibus factae abunde probauerunt. Haec imperfecta paralyfis, a vitioso nimirum spirituum animalium motu nata, per aliquot temporis spatium salua vita durare potest; teste HEISTERO, qui in *dissertat. de ratione*  
 pa-



*paralysis anatomica*, § LXXIX, paralyticam cordis affectionem quoque statuit.

§. VIII.

Haecenus de corde ut musculo aegrotante. Ast mirabilis hic musculus duobus constat ventriculis, dextro, in adultis certe minus robusto, & sinistro, quorum cuique apposita est auricula, superiori maior & spatiosior, inferiori magis angusta. In his cavitatibus sanguinem coagulatum, polypos, nodulos osseos, lapides, calculos, flatus & vermes fuisse deprehensos, observatores medici memoriae commendauerunt: operae itaque pretium erit, ut de his praeternaturalibus morbofis in corde contentis pauca disputemus.

§. IX.

Saepeissime sanguinem coagulatum in ventriculis cordis stagnare, in vulgus notum est. Hic vero rarissime tamquam causa morbifica considerari potest, quia plerumque, si non semper, post mortem ex sanguine refrigerato coalescit. Aliter vero res se habet cum polypo. Fuerunt quidem non pauci Medici, qui cum KERKRINGIO *in observat. anatom* polyporum existentiam plane denegauerunt; verum enim vero inconsultum est in dubium vocare experientiam tam multorum virorum fide dignissimorum ac per-



spicacissimum, TVLPII, BARTHOLINI, MALPIGHII, SCHENCKII, KIRSTENII, WEPFFERI, PEYERI, PECHLINI, HARDERI, LOWERI, VATERI, WEDELI, HOFFMANNI, HAMBERGERI, HALLERI, aliorum, qui veros ac genuinos polypos in corde se obseruasse, omni asseueratione affirmant. Caueamus modo ne in polypo agnoscendo nimis simus faciles: quaeuis enim coagula imperito praesentiam polypi imponere possunt, quum tamen ad talem semper concretum aliquod fibrosum & membranaceum requiritur. Sub varia admodum facie cordis polypi adparere solent: figura quidem vna eademque omnium non est, sed iuxta cordis & vasorum continentium cauitates varie ludit: vnde factum est, vt polypi imaginationi nimium indulgentibus variarum rerum imagines exhibuerint. Hinc formam oui columbini, ventriculi humani, dactyli, vuulae, pyri, ranae caudatae & placentularum prae se ferunt: frequentissimi autem sunt polypi inaequales, sibimetipsis dissimiles, cirrhati, laceri, multis scissuris, acetabulis, seu totidem flagellis & brachiis praediti, quibus vasorum in cordis ventriculos hiantium cauitatem replent, ac non raro adeo profunde se insinuant, vt in modum ipsorum vasorum sanguiferorum diuiccati fuerint deprehensi. Vt autem figura variant, ita etiam colore & magnitudine. Plerumque rutilo, sanguineo & nigro colore gaudent; saepius carnis colorem referunt; interdum album,





bum, raro gryseum & rarissime flauum habuisse legimus. Ratione magnitudinis iam minores obseruantur, iam maiores. Interdum accidit, vt inter cordis claustra teneantur polypi, huiusque terminis circumscribantur; saepius autem extra cordis pomoeria excurrunt, altiusque se in vasa adiacentia extendunt. Ita *Ephem. Natur. Curios. Dec. IIda anno VIII. obseruat. 129.* referunt polypum dextrae cordis auriculae implantatum, eum in modum diuaricantem, vt hepatis substantiam subiret, ibidemque dimissos suos ramulos partim in venam portae, partim in cauae furculos inmitteret, atque per venas ingulares & vertebrales ad cranium vsque se exporrigeret.

§. X.

Ceterum de structura polypi notatu dignum est, in eodem vasa veluti propria nonnumquam obseruari; sic enim *DIMERBROECK Anat. L. 2.* in hominis longo asthma de-  
renti dextro cordis ventriculo se obseruasse scribit corpus quoddam insolitum, album, firmum, quod nulla digitorum frictione frangi potuit, longitudinis paruae spithamae, crassitiei fere minimi digiti, membrana peculiari obuolutum, inter quam et ipsum cor duo vasa sanguine turgida ab vno latere, a summo ad imum deferebantur. Idem *LOWERVS* in tractatu de corde testatur, se huiusmodi concreciones



vsque adeo in carnes mutatas vidisse, vt plurimas venas fibrasque in iis aduerterit, quae in frustula dissectae sanguinem non aliter, quam si pars aliqua corporis incideretur, recentem effuderunt. Nunc inquisitione opus est, quo pacto polypum cordis produci, sit probabile? quam rem equidem, vtut satis abstrusam, paucis expediam. Fibrae in polypo compactae ortum aliunde habere nequeunt, quam ex gelatinosis sanguinis particulis, quae iuxta se inuicem quiescentes de fluidis solidae redduntur, & sibi per ramulos suos implicitae in fibrosam & carneam substantiam concresecunt. Huiusmodi enim conglutinatae particulae, in sanguinis massa productae, fluorem eius impediunt, primaque praebent stamina, vt ex facili eorum implexu cordis & vasorum polypi generentur. Nam per vasa libere propelli nequeunt, quia propter specificam grauitatem & gelatinosam indolem, ad coniunctionem maxime aptam, hic illic parietibus adhaerent. Intra cor ipsum etiam facillime subsistunt, dum vel lacertulis carnis, vel valuulis arteriosis venosisque implicantur, ibidemque remorantes, continuo ac successiuo particularum gelatinosarum accessu & assimilatione, quotidie augmentum capiunt, compressioneque sanguinis transeuntis & reactione parietum, ita compinguntur, vt in firmos fibrarum fasciculos componantur. Successiuus itaque incrementis nouae fibrae praeeistentibus adduntur, saepius-



piusque continuato extremorum ductu per patentia cordis vasa, longe lateque crescunt, & propriis quasi vasis donantur, prout nimirum sanguis, inter concretionem fibrarum, per harum interstitia varias sibi vias atque canales parauit. Hanc theoriam illustrant placenta cruoris, membrana sanguinea RVYSCHII, membrana ex muco nata ALBINI, sericum, gluten. Nonnulli quoque pathologi semper solutionem continui, in parte, cui polypus adhaeret, supponendam esse volunt, confer. PLATERVS *Prax. med. Tom. 3. cap. 3.* verum hanc legem non vniuersalem esse, statim hoc vnicuique argumento patet, quod pauciores polypi cordis parietibus adnati deprehendantur, potiusque sine impedimento extrahi possint.

#### §. XI.

Nodulos quoque osseos, lapides ac calculos in cordis ventriculis auriculisque contineri, multis suffragiis extra dubium positum est. Genita haec concrementa diuersae figurae & magnitudinis descripserunt KERKRINGIVS *in spicil. anatom. obseruat. 78.* HORSTIVS *Lib. 4. Tom. 2. obs. 47.* ZACVT. LVSITANVS *Prax. admiranda. Lib. I. obs. 141.* BLEGNY *Zod. Gall. 1680. Iun. obs. I.* BARTHOLINVS *in Act. Hafniens. c. 1. b. 50. c. 2. b. 45.* Sicuti enim fibrae molliores facile in corpus polyposum concreverunt; ita ramena  
ra



ta rigidiora magis terrea in calculos coeunt & lapidescunt. Paruae enim moleculae crassae congestae magis magisque simili materia, nouoque pabulo, primo sub paruis quibusdam micis, dein maioribus frustis crustisque concrescunt, donec tandem nullo intercedente glutine, per immediatum dictarum partium contactum, talia dura corpora fiunt.

§. XII.

Nonne vero plane fabulosum est, flatus in corde reperiri? Non, receptacula enim sanguinis a flatuum tyrannide haud sunt immunia. Cor ipsum flatuum domicilium, hydropici cuiusdam sectio docuit, quam SCHACHERVS *in propemptico quodam inaugurali Lipsiae MDCCXXIII edito*, publicauit. Nimirum vir quidam ex asthmate in tumorem pedum oedematofum, hydrocelem, ascitem ac pectoris hydropem delapsus, post obitum exhibuit cor naturali fere duplo maius & auriculam dextram amplitudine naturalem facile quinque superantem. Insolitae vtriusque magnitudinis causam dum peruestigauerunt, ex dextro cordis ventriculo inciso flatus copiosissimi non sine strepitu prouenerunt, sanguine pauco eoque coagulato tum in ventriculo, tum in auricula componente. Non absimilem casum PECHLINVS *in Obseru. Physico-med. obs. 57. pag. 135.* commemorat, vbi cadauer hominis, a multis ventris doloribus, pectorisque angustis tandem oppressi, cul-



cultro anatomico perforatum fuit, quod flatulentiam cordis manifeste edocuit. Primum scilicet, aperto abdomine, eruperant ingenti copia flatus, cameram foedo atque impudico odore replentes. Intestina deinde omnia hinc inde, ut fieri solet, turgidula deprehensa, ventriculusque admodum fuit inflatus. Secto vero thorace magnitudo cordis vel duabus partibus naturali maior curiosos aduocauit; hinc polypum aut copiosos sanguinis grumos adfuturos putauerunt, ventriculum autem utrumque omni sanguine vacuum, sed a copioso flatu in immensum adactum, deprehenderunt, imprimis vero dextrum illum, utpote cuius cavitatis debiliorque paries viscosi flatus lussum facilius admittit; eiusdem ventriculi auricula & ipsa multo flatu tumefacta, sociam venam continuata flatuum serie, insolitaque tensione praegnantem, conspectui praebuit, quid? quod in roto corpore venae, passim flatibus eleuatae, mirificam succi purpurei fluidique aërei alternationem oculis ostenderunt. Sic RVYSCHIVS *in epistol. anatom. problemat. XVI.* in cadauere mulieris, subita morte defunctae, cor deprehendit stupenda magnitudine distentum a solo aëre, intus conclusum, & sanguine omnino vacuum, quod cultelli cuspidem ictum, statim aëre expulso, defecit. Ex his adductis relationibus existentia flatulentiae in corde satis clare patet, sed veritas rationis nunc inuestiganda venit. Haec nonnullis admodum obscura videtur, nihil vero monstri alit, farrago enim experimentorum euincit, hu-

C

mo-



mores corporis humani haud paucam quantitatem aëris in mixtione sua continere; hic autem liber factus primariam flatuum materiam constituit. Nam flatulentia est coaceruatio vaporum, qui ex aëre & nimis resoluti humore constant; mixtura igitur fluidorum excessiuo modo sub quibusdam circumstantiis resoluta, moleculae aëreae & ferrosae coeunt, hacque ratione flatus generantur. Ad talem vero intimiorem & plane praeternaturalem humorum resolutionem requiritur, ut motus progressiuus paululum impediatur, intestinus vero admodum excedens euadat; quae determinationes motuum non facile occurrunt, quare etiam flatulentia in volumine vaporum thalamisque cordis rara auis est. Verum enim vero vis cordis summa dubium excitat, utpote quae nullam flatuum in cavitatibus accumulatiorem concedere videtur; in hoc autem casu supponenda erit debilitata cordis actio, quam elasticitas flatuum, ex consortio fluidi aërei & aquosi satis quoque magna, vincit. Haec fusius ut persequamur praesentis instituti ratio interdicat.

#### §. XIII.

Docentibus variis obseruationibus afferere etiam debemus, vermes interdum cor molestare & vellificare. Testatur enim LOWERVS in *Tractatu de corde pag. 207.* se saepenumero vermes, intra capsulam cordis genitos, vidisse. Casum similem allegat IOH. HEBENSTREIT *Lib. de Peste*, principem nempe

quen-



quendam ex morbi saeuitia periisse, in cuius cadauere vermis albus praeacuro rostello eoque corneo praeditus, cordique adhaerescens deprehensus fuit. Curiosa talis obseruatio quoque legitur in *Ephem. acad. natur. curiosor. anno IX.* de iuvene in conflictu lethali ter vulnerato, in sinistro abdominis latere, qui die vigesimo obiit: inspectis reliquis visceribus, cum ad cor deuentum esset, illud quidem optime ac naturaliter constitutum fuit, dissectis vero eius ventriculis, non solum copia atri ac congruati sanguinis, verum etiam duo vermes in iisdem latitantes, oculis, auribus ac proboscide instructi, colore albi, dimidiumque digitum longi, ambo tamen mortui, oculis adstantium exhibiti fuerunt. Non minus videre contigit PETRO a CASTRO in Cantabria sub epidemica constitutione, in qua post ingentem aegrotantium stragem, qui omnes conuulsi cum frequentissima ac ferme continua cordis palpitatione moriebantur, dissectis cadaueribus in singulis vermem, magnitudine minimo digito aequalem, capsulae cordis affixum inuenit, quem curiosum casum *Thesauro suo practico* inseruit BONETVS *Tom. II. p. 237.* Huc pertinet etiam sequens animaduersio, quam SCHENCKIUS in *obseruat. medicinal.* refert, nimirum ciuem florentinum morte subita correptum fuisse, in cuius aperto cadauere vermis adhuc viuens in corde praeter omnium expectationem repertus fuit. Plures adhuc medici, quibus fidem denegare nefas fuerit, praesentiam vermium in corde comprobant, qui propriis oculis



eosdem viderunt, inter quos praecipue est TH. BARTHOLINVS, in cuius *anatomia, opuscul. & obseruationibus anatom rarioribus* reliquos vide, quos ob breuitatis studium silentio praetereo.

§. XIV.

Quas ergo origines habeant vermes cordis, tribus, ut aiunt, verbis indagandum est. Causa communis vermium impuritas terra, dulcis, & ad putredinem vel inclinans vel in eandem iam deducta merito habetur; ad hanc vero seminium verminosum accedere debet, eos enim sicuti alia animalia ex ouulo sui generis excludi, experimentis physicis abunde confirmatum est. Hoc seminium vel vehiculo alimentorum in massam sanguineam vehitur, vel per inspirationem in bronchia pulmonum attrahitur; quid? quod nonnulli haud dubitant asserere, aërem vermiculis, atomorum instar, scaterere & per poros cutis intrare, quae tamen sententia variis premitur difficultatibus. Itaque veritati consentaneum est, vermes in nostro corpore ex ouulo, administrante materia putrescente, generari. Hinc si in corde deprehenduntur, similem agnoscunt originem, nimirum materiae putredinosae ibidem collectae, accedit cum sanguinis flumine seminium verminosum, & ita generatio horum animalculorum producitur. Praecipue autem aërem pestiferum innumeris vermiculis repletum esse solide docuit

KIR-





KIRCHERVS in *Scrut. Pest. Sect. I. cap. 7. §.* quare etiam in visceribus peste mortuorum frequentissime deprehendi solent. Alia animalia, vermibus multo seueriora, serpentes, lacertae, ranae, in cordis cauitatibus fuisse reperta, dubium est certe, paeneque incredibile, quamuis nos non fugiat, esse auctores, qui talia relata dederunt, sed fidem penes eosdem relinquinus.

§. XV.

Sufficiant huc vsque de praeternaturalibus in corde contentis dicta. Porro disquirendum esse iudicamus, an cor quoque ex vicio propriorum vasorum aegrotare possit? Anatomae docet carnes cordis tam arteriis quam venis gaudere propriis, vasorum coronariorum nomine cognitis, quae Perillust. de HALLER in *dissert. de vasis cordis propriis, Goettingae MDCCXXXVII. edita*, secundum omnem distributionem accurate descripsit. Primi horum vasorum rami sunt maiores, deinde fiunt minores, tandem minimi euadunt, tuncque arteriosi in arterias serosas & lymphaticas abeunt. Possibilitas ergo non solum patet, quod in his vltimis vasis inflammationes, morbi que has consequentes oriri valeant, sed etiam triftis experientia veram horum morborum, plerumque lethaliu, existentiam confirmat, quemadmodum postea indicabimus.



## §. XVI.

Priusquam tamen de illis speciatim sermonem institui-  
 mus, antea notamus raritatem harum afflictionum, quarum sci-  
 licet numerus ad numerum inflammationum in aliis visceribus  
 sedem figentium, rationem fere nullam habet. Praesidia au-  
 tem, quae benignissimus CREATOR ex dulcissimo amore ad aver-  
 rendam frequentiam horum morborum periculosissimorum fe-  
 cit, notatu & gratiis per quam sunt digna: evitantur nimirum  
 stases saepe numero sequentibus tribus praesidiis. Primo san-  
 guinis stadium in vasis coronariis omnium est brevissimum &  
 circuitus intra quodlibet duorum pulsuum interuallum absolui-  
 tur, quare fluida sub celerrima hac actione difficulter stagnare  
 queunt. Secundo fontes ita dicti THEBESII praesentes effi-  
 ciunt, ut sanguis non tam facile in venis cordis coronariis, &  
 hinc quoque raro in extremitatibus arteriarum subsistere pos-  
 sit. Tertio crebrae anastomoses ramos arteriarum coronaria-  
 rum coniungentes incipientis staseos solutionem promouent,  
 hoc enim mechanismo stases factae iterum retropelluntur in ra-  
 mos maiores & ita expediuntur. His auxiliis omnibus itaque  
 conspirantibus vera cordis inflammatio plerumque feliciter  
 praecauetur.

## §. XVII.



## §. XVII.

Licet vero rarissime cordis inflammationes contingant, eas tamen re vera obseruatas esse, cum Perillust. de HALLER *l. c.* plures scriptores medici confirmant. Quae vero sint causae singularis huius inflammationis speciei? merito quaeritur. Equidem de proxima nihil addere opus est, hanc enim stasim sanguinis in vasis minimis constituere per se constat, sed causae remotae erunt recensendae, quae, quamquam praesidia, paragrapho praecedente dicta, adsint, nihilo minus stasim producere valent. Praeprimis ad has pertinet peripneumonia, teste iam HIPPOCRATE, qui *in Coacis praenotionibus Edit. Lutetiae Parisiorum 1621. pag. 276.* totum pulmonem inflammatum cum cordis inflammatione coniungit. In peripneumonia enim libera circulatio sanguinis per pulmones impeditur, hinc thalamus dexter se exonerare nequit, ideoque etiam sanguinem ab venis coronariis aduenientem recipere non potest, ergo restagnabit & stasim producet. Ex eodem quoque fundamento humores per fontes THEBESII accedentes excludet, eoque ipso staseos origini ansa datur. Porro his causis adnumerari debent omnia contenta praeternaturalia in cavitatibus vasisque cordis obuia, de quibus in antecedentibus disputauimus. Haec profant vel in thalamo cordis superiore, vel in auricula dextra & sinu cauarum, vel in auricula sinistra & diuerticulo vasorum pulmonalium, vel in thalamo cordis inferiore, vel in arteriis communi-

bus,



bus, aorta scilicet & pulmonali. In singulis vero nominatarum partium, vbi deposita praeternaturalia haerent, transitum vel per cor, vel per pulmones ex parte sufflaminant, vtroque simul modo circulum in vasis coronariis retardant ac intercipiunt. Denique ad inflammationem cordis multum contribuere possunt palpitaciones admodum vehementes & nimis diu continuantes, spissitudo humorum, structura fibrarum praeternaturalis, concreciones cordis cum pericardio, contusiones fortiores thoracis & vulnera cor leuiter adfligentia.

§. XVIII.

Pathologi statuunt quadruplicem inflammationis decursum, nimirum discussionem, indurationem, suppurationem & corruptionem. Ideoque exitus inflammationis cordis eodem modo variabit. Discussionem quemadmodum semper ita & in hac inflammationis specie optamus, quae tamen eo difficilius obtinetur, quo magis febris vehemens est & causae interdum sic comparatae sunt, vt nulla plane arte remoueri queant. Per scirrhum finiri, vix velocitas pulsuum, eorumque vis, per loci conditionem magna, permittunt. In suppurationem hanc inflammationem quandoquidem abire, atque abscessus & vlcera producere, nonnulli obseruatores annotauerunt, sicuti talia exempla sequenti paragrapho adducam. Ponas denique hanc inflammationem in  
cor



corruptionem mutari, tunc gangraenam sequitur sphacelus  
& mors erit certissima.

§. XIX.

Licet igitur plures naturae scriptores cum Foresto  
statum cordis apostematofum & vlcerosum negent, tot ta-  
men probatorum auctorum testimoniis corroboratur, vt ab-  
fcessum vlcerumque praesentiam, in nobilissima alias hac corpo-  
ris parte, plane denegare non valeamus. Pauca tantummodo ob  
compendii desiderium subiungemus. FABRICIVS HILDANVS  
*in obseruat. chirurgic. cent. II. obseruat. XXVII.* sequen-  
tem historiam morbi & sectionis, testibus ocularibus com-  
probatam, adducit. Vir ardente febre confictari coepit,  
cum asthma, deliratione, vigiliis perennibus, siti maxima,  
genarumque rubore, & leipothymia sibi mutuo succedenti-  
bus: ita demum vndecima morbi die vitam finivit. Ada-  
perto cadauere, id inprimis rarum innotuit. Pericardium  
scatens pure sanioso, cui velut immersum cor, magna sui  
parte ad vtramque potissimum auriculam, partim exesum,  
partim eriam marcidum viscebatur, quin imo materia puru-  
lenta supernam ventriculi sinistri regionem iam inuaserat:  
insuper & ab ipso corde, dum manibus comprimeretur, sa-  
niosa quaedam materia exiliit: pulmo eiusdem labis parti-  
ceps, aliis visceribus a naturali statu parum immutatis.

D

S T H.



STH. BLANCARDVS *libr. cit.* tres tales casus proponit. Primus sistit virginem quatuordecim annorum, haemoptysi spumosa correptam, subitoque extinctam; huius cadauer exhibuit pulmones albi coloris, costis & diaphragmati vndique adhaerentes; cor similis fuit coloris & media ferme sui parte, quae diaphragma respicit exesum, ulcerosum & putridum, nullo tamen in pericardio latice praesente. Alter casus quoque praebet virginem, sed viginti annos natam, a longo tempore pulsu intermittente, eiusque inaequalitate laborantem, quae tandem obiit; inspecto thorace, vicus in corde apparuit, quo illud ferme ad dimidium consumtum fuisse adfirmatur. Tertius describit rusticum febre acuta emortuum, ubi cadauere secto cor pure scaturit, pulmone eiusdem labis particeps. Plura exempla inuenies apud ZACCVTVM LVSTANVM *in Oper. Tom. I. Libr. II. Histor. XLI.* & in *Prax. admirand. Lib. I. obseru. 142.* Etiam si vero in ordine huius tractationis apostemata & ulcera tamquam infelicia inflammationis consecutaria, quae etiam reuera sunt, considerauerimus; neutiquam tamen nostra sententia est, ac si nullo alio modo, quam ex inflammatione oriri possunt: potius iam ex instituto declaramus, alias adhuc causas esse respiciendas, quae cor purulentum & saniosum reddunt. His adnumeramus aquam pericardii vitiosam & labem pulmonum phthysicam. Sub hydrope enim pericardii serum  
fit



fit tam acre, quam putridum; vtraque ergo dyscrasia fibras cordis laedet. Exulceratio porro pulmonum successiue primo pericardium & deinde viscus in illo comprehensum arrodit. Ita plenaria metamorphosis contentorum thoracis contingit, donec nimis corrumpuntur, vitaeque subsequitur finis.

§. XX.

Nonnulla cordis praeternaturalem situm, deformitatem, monstrosam plane figuram, illiusque cum aliis partibus concretionem respicientia, adhuc sed breuissimis verbis addenda erunt; in quantum enim haec omnia quandoquidem actiones ordinarias & legitimas turbant, in tantum ad causas morborum cordis pertinent: alias magis lusum naturae denotant.

§. XXI.

Situs duplici respectu praeternaturalis dici potest, dum cor vel ex natiuitate, vel ex causa accidentali dislocatum deprehenditur. Prioris speciei casum suppeditant *Acta Natur. curios. Dec. I. anno 2. obs. 76.* nimirum feminam viginti annorum, ob crimen incendii & furti decollatam, cuius pulmones diaphragmati & pleurae firmiter annexos, cor plane inuersum, ac sinistrum eius ventriculum dextram tho-



racis partem occupantem, arteriam magnam statim supra cor in viam, sed latus finistrum, erroris sui quasi memoriam, redeuntem, obseruauerunt. Posterioris indolis exemplum exhibent *Acta Medicor. Berolinens.* quae *Vol. III. pag. 10* sistunt patientem empyicum, in quo post fata cor ex suo situ quadantenus locatum animaduersum fuerit. Quamquam enim pure per paracentesin euacuato, cor in pristinum locum redire potuerit, consuevit tamen natura obstaculis paulo tardius remotis, partes pro indigentia spatii accommodare, suoque tono obfirmare etiam in coacto situ, vt demum fiat habitus.

§. XXII.

Intuitu deformis & plane monstrosae cordis structurae in amplissimum campum excurrere & multa de corde duplici, bifido, solida absque ventriculis, cylindrico, quadrato &c. dicere possem; sed haec limites dissertationis nostrae excludunt. Adeat qui his rarioribus obseruationibus delectatur ZACVT. LVSITANVM, CATTIERVM, TH. BARTHOLINVM, HORSTIVM, BORELLVM & *Ephemerid. Natur. curios.* Ad praesentem scopum addere conueniet, quod hae naturae variationes non tam periculosos morbos, quam potius schemata peculiaria asthmatica & singulares palpitationis species producere soleant.

§. XXIII.





## §. XXIII.

Concretiones cordis cum partibus adiacentibus non adeo raro reperiuntur. Si cum solo pericardio concreverit, nulla grauia inde pendent symptomata. Quando autem cum pulmonibus vnitur, sequuntur anxietates praecordiorum, respirationes impeditae, phthisis, hydrops, quod assertum vno alteroue illustrabo exemplo. *Acta Medic. Berolinens. Volum. VII pag. 81.* recensent sectionem pueris quatuor annorum nati, febre continua defuncti, in cuius cadauere praeter alia notatu digna, hoc dignissimum fuit, quod substantia cordis cum pericardio, mediastino & lobis pulmonum ita in vnum coaluerat, vt vix ac ne vix quidem ab inuicem, cultro anatomico separari potuerint. Imo pericardium ipsum faciem tenacis & fere cartilagineae substantiae induerat. Non minus curiosam animaduersionem communicauit BARBECK in *dissert. de corde occulto, indeque hydrope ascite consequente, cultro anatomico in subiecto quodam deprehensō, Duisburgi ad Rbenum 1701. ventilata.* Animaduertit dictus auctor in suo subiecto pulmones cum corde ita compactos, vt neque lorum discretionem, neque mediastini, neque pericardii vestigia, inuenerint, cor saltem pulmonibus, tanquam recens nux iuglans viridi putamine, circumdatum apparuit, vt non nisi dissecto per medium pulmone visui patere potuerit.



## §. XXIV.

Tandem crepaturae cordis mentionem facere debemus, praesertim cum haec res breui abhinc tempore in publicis nouellis de nouo ventilata est. Nos non fugit clarissimos quosdam viros hanc crepaturam tamquam existentem asseruisse: ita BOHNIUS *in examine vulnere lethali* pag. 63. sequens exemplum in medium profert. Vir nobilis ac strenuus, aetatis consistentis, habitus athletici, sine symptomatibus euidentioribus sub diaeta accuratiore viuens, vno verbo, cui summam senectutem promississet quilibet, ad latus vxoris repente occumbear, cuius subitaneae mortis caussa in cadauere ruptura sinistri cordis ventriculi prope ostium aortae, hincque cruoris ad pectus profusio, deprehendebatur. Similiter CHRISTIANVS VATERVS pro ruptura cordis testatur, dum *in Actis Natur. curios. Dec. 3. anno 9. obseruat. 164.* de foemina triginta circiter annorum a praeterlabente curru in pectore grauiter percussa, & eo ipso quoque extincta hanc relationem sectionis publici iuris fecit. Inspectione costas quidem superiores prope sternum, vna cum clauicula in sinistro latere fractas, minus autem introrsum flexas, multo minus pericardium laesum obseruauit: nihilo secius tamen cordis ventriculus dexter non procul a mucrone, vbi septo velut mediante sutura cohaereret, vltra longitudiuem vnguis ruptus fuit visus. Attamen fatemur



nos neque possibilitatem, neque modum fieri a priori perspicere, quomodo validissimae, arctissime implicatae & sanae cordis fibrae disjungi queant. Forfan vero status morbosus praecedens fibrosam structuram antea dilaceravit, vel individualis ventriculorum auricularumque debilitas in quibusdam subiectis praesumenda erit? Omnia idcirco deprehenduntur dubiosa ac vberiori inquisitioni commendanda.

§. XXV.

Haec ergo sunt ea, quae in praesenti de morbis cordis propriis disputare potui. Sine dubio desiderabuntur dictorum morborum signa, sed haec maximam ad partem ita comparata sunt, ut magis generalia existant quam specialia; nisi ex integra historia morbi ad specialem causam interdum concludere liceat. Palpitatio cordis quidem satis ad sensus venit, signa tamen diversarum causarum manent obscura. Inflammatio huius visceris febrem semper comitem habet. Reliqua signa omnibus cordis morbis sunt communia, quae paucis itaque verbis allegare conveniet. Praecipuas anxietates praecordiales, omnem modum excedentes & terribiles accusantur, quia liber sanguinis egressus ex cordis ventriculis impeditur. Deinde observatur maxima respirandi difficultas ob circulationem per pulmones interceptam. Tertio spasmi reliquarum partium sensum tensionis  
atque



atque grauitatis, in thorace admodum exacerbatum, inducunt. Quarto pulsuum harmonia admodum turbata est quoniam influxus sanguinis cordialis non secundum ordinarium tramitem procedit, ideoque pulsationum inaequalitas, debilitas, intermissio & defectus oriuntur. Quinto ex retrocessione humorum ad partes interiores extrema membra frigent, & sudor frigidus, praecipue in facie apparet. Sexto sanguis in vasis cutaneis & praesertim sub vnguibus stagnat & in putredinem abit; vnde maculae nigrescentes & lior vnguium dependent. Denique omnes actiones totius oeconomiae animalis confunduntur, & hebetudo sensuum oritur. Quamquam vero commemorata signa communia sint, nihilominus tamen gradu pro diuersis morbis cordis differunt. Ad summam horum morborum exacerbationem plerumque accedunt leipothymiae, sopores, deliria, conuulsiones, tetanus, emprosthotonus, opisthotonus, catalepsis, vitaeque imponunt

F I N E M.



Diss. med. Hal.

g. 1763/64.

ULB Halle

005 379 296

3







Farbkarte #13

B.I.G.

INAUGVRALIS MEDICA

ORDIS  
S PROPRIOS  
VLA EXHIBENS.

QVAM  
TE SVMMO NVMINE  
IOSAE FACVLTATIS MEDICAE  
PRAESIDE  
MO EXPERIENTISSIMO DOCTISSIMO  
**CHRIST. IVNCKERO**  
ET MEDICINAE DOCTORE  
PVBL. ORDIN. PAEDAGOGII REGII  
TROPHEI HALENS. MEDICO  
ETICO CONSTITVTO

IA FRIDERICIANA  
PRO  
**DOCTORIS**

CINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS  
ORVM RITE OBTINENDIS  
R. A. S. R. MDCCCLXIII.  
RVM DISQVISIONI SVBMITTIT  
AVCTOR

**STIAN BÖCKMANN**  
ENOPOLITANVS.



ALAM AERE SCHNEIDERIANO.

